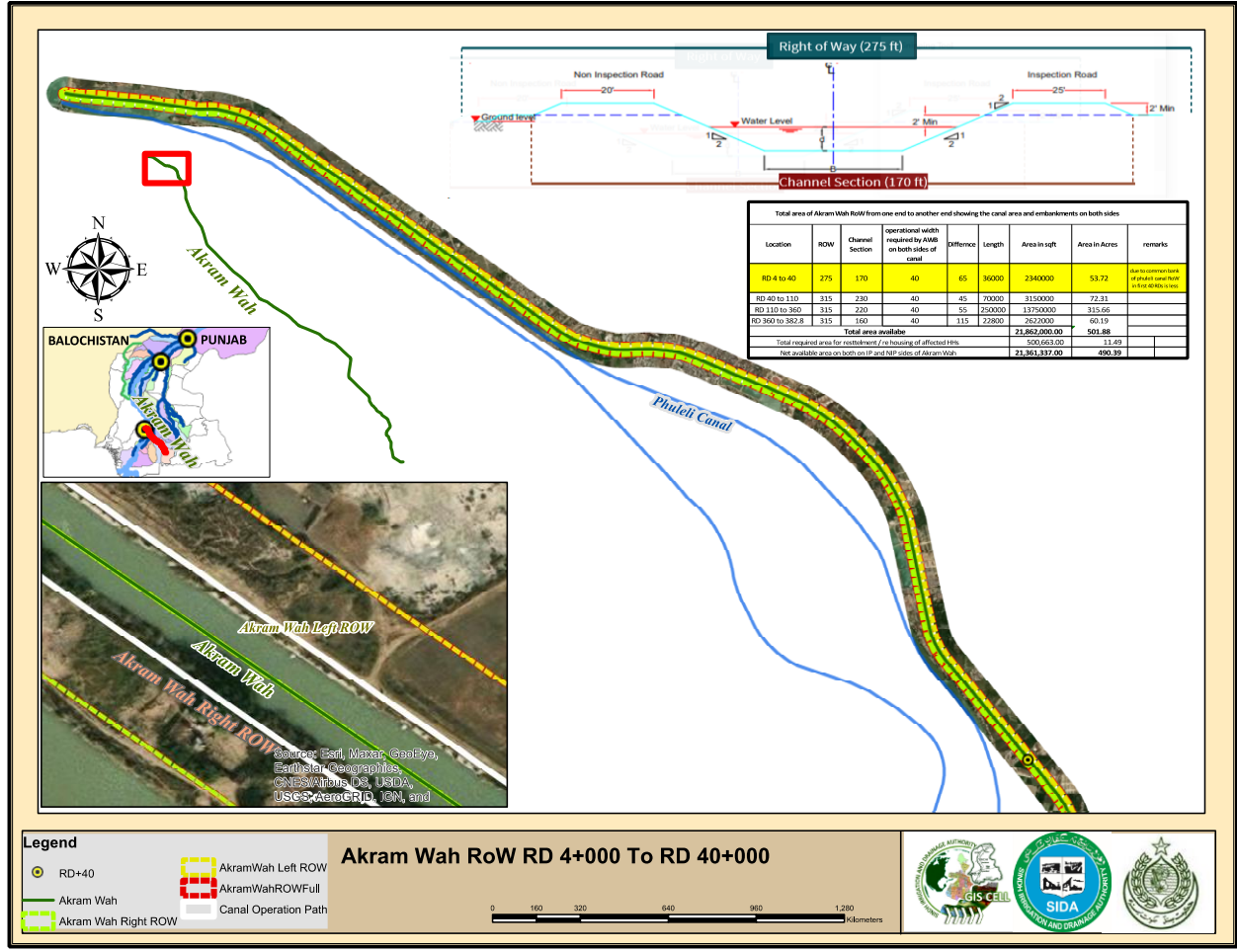

سنڌ واٽر اينڊ ايگريڪلچر ٽرانسفارميشن پراجيڪٽ (سوات)

اکرم واھ جي بحالي جو منصوبو

سماجي ۽ ٻيهر آبادڪاري جي انتظامڪاري جي حتمي حڪمت عملي
جو خلاصو (سنڌي ترجمو)

سنڌ اريگيشن اينڊ ڊرينيج اتارتي

سنڌ حڪومت

آڪٽوبر 2022

تعارف

هي سماجي ۽ آبادڪاري جي انتظام ڪاري جي منصوبو اڪرم واھ سب پراجيڪٽ لاءِ هڪ جامع دستاويز آهي جيڪو وراثت ۽ زمين تي اثر انداز ٿيڻ سان لاڳاپيل حفاظتي مسئلن سان واسطو رکي ٿو.

پهريون، اهو وراثت جي مسئلن کي حل ڪري ٿو جيڪو اينٽي انڪروچمينٽ ڊرائيو مان پيدا ٿئي ٿو جيڪو سب پراجيڪٽ ايريا ۾ صوبي سطح تي سنڌ حڪومت پاران سرڪاري زمينن کي غير رسمي آبادگارن، قبضا ڪين ڪان آزاد ڪرائڻ لاءِ ڪيو ويو.

ٻيو، اهو بيان ڪري ٿو ته سنڌ ايريگيشن اينڊ ڊرينيج اٿارٽي، پروجيڪٽ تي عملدرآمد ڪرائيندڙ ايجنسي، منصوبي تي اثر انداز ٿيندڙ ماڻهن تي ناڪاري اثرن کي گهٽائڻ لاءِ ڪيئن رٿابندي ڪري ٿي. منصوبي ۾ ماڻهن جي زندگي جي معيار کي بهتر بڻائڻ ۽ نگراني ۽ تشخيص پڻ شامل آهي؛ ۽

ٽيون، اهو وڌيڪ بيان ڪري ٿو ته ڪيئن سڀا هن منصوبي سان لاڳاپيل مستقبل جي زمين جي حصول، ماڻهن کي بي گهر ٿيڻ کان بچائڻ، گهٽ ۾ گهٽ نقصان ٿيڻ، معاوضي جو انتظام ڪري ٿي.

مختصر ۾، سماجي ۽ آبادڪاري جي انتظام جو منصوبو ڪنهن به وراثت جي مسئلن کي درست ڪرڻ لاءِ مقرر ڪري ٿو جهڙوڪ اڪرم واھه سب پروجيڪٽ جي آپريشنز سبب متاثر ماڻهن جي اثاثن جي نقصان جو معاوضو، اضافي امداد/گرانٽس هائوسنگ اپ گريڊ ۽ آبادڪاري لاءِ، ۽ ٻيا سماجي تحفظ جا قدم، جن ۾ گهرن/ لاءِ بهتر معيشت شامل آهن.

2: ES اثرن جو حوالو ۽ وضاحت

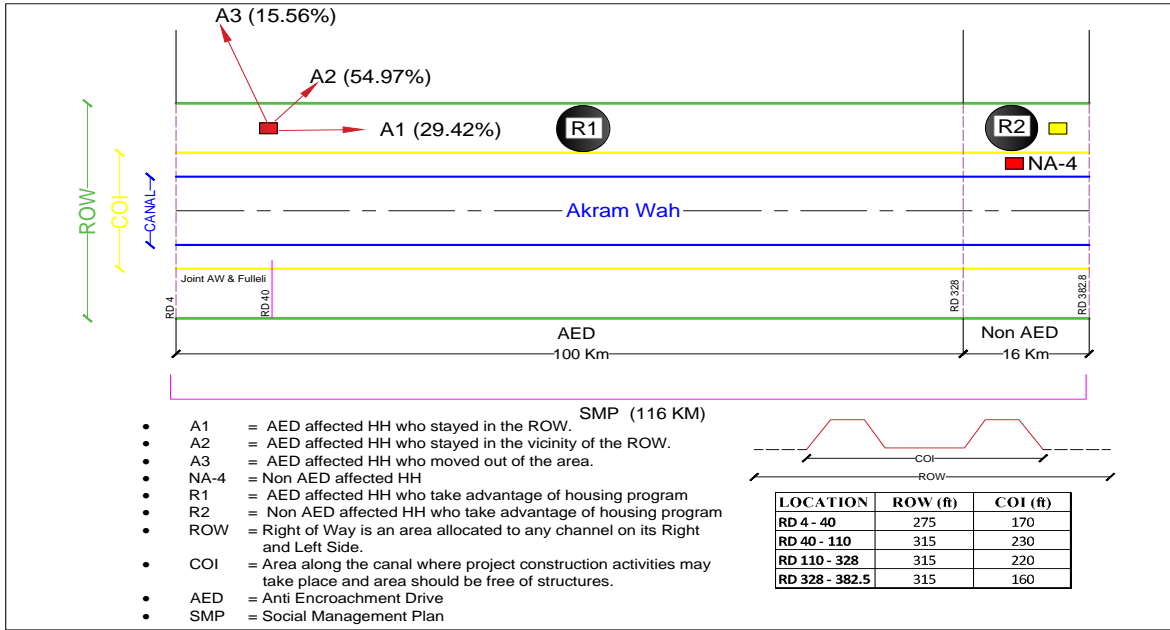
سيڊا، عالمي بئنڪ جي فنانسنگ سان سنڌ واٽر اينڊ ايگريڪلچرل ٽرانسفارميشن سوات پروجيڪٽ تيار ڪيو آهي. سوات پروجيڪٽ جا ڇهه حصا آهن، جن مان ڪمپوننٽ (C2) واٽر سروس پهچائڻ اهم آهي. سوات پروجيڪٽ جو بنيادي مقصد وسيع آبپاشي نظام ۽ بهتر پاڻي جي وسيلن جي انتظام ذريعي سنڌ صوبي جي زراعت ۽ ڳوٺاڻي معيشت کي فروغ ڏيڻ آهي. پروجيڪٽ پڻ سنڌ حڪومت جي مجموعي مقصدن کي حاصل ڪرڻ ۾ مدد ڪري ٿو، جنهن ۾ زراعت ۾ بنيادي تبديلي آڻڻ، پاڻي جي انتظام ۾ بهتري ۽ پاڻي جي فراهمي ۾ بهتري شامل آهن. اڪرم واھ ڪينال جي تجويز ڪيل بحالي C2 تحت هڪ سب پراجيڪٽ آهي.

2021 جي شروعات ۾، منصوبي جي تياري دوران، سپريم ڪورٽ آف پاڪستان ۽ سنڌ هاءِ ڪورٽ جي حڪم تي اڪرم واھ جي چوڌاري سڄي رائيٽ آف وي ۾ حد ڊخليون هٽايون ويون ته جيئن سنڌ صوبي ۾ سرڪاري زمينن تي ڪيل حددخلين کي ختم وڃي. سب پراجيڪٽ واري علائقي ۾، جيڪو ٽن ضلعن (حيدرآباد، ٽنڊو محمد خان ۽ بدين) تي پکڙيل آهي، حد ڊخليون اپريل 2021 ۾ اڪرم واھ جي 315 فوٽ ويڪر رائيٽ آف وي جي پهرين 100 ڪلوميٽر (116 ڪلوميٽرن مان) ڊگهائي ۾ ٿي. آبادي جو هڪ وڏو حصو (80 سيڪڙو رائيٽ آف وي جي ترتيب سان واقع بهراڙي جا ڳوٺ آهن؛ باقي 20 سيڪڙو شهري يا نيم شهري آهي. نتيجي طور، اپريل 2022 ۾ ڪيل رپورٽ موجب، مجموعي طور تي 1,246 گهراڻا رائيٽ آف وي کان پروجيڪٽ کان اڳ بي گهر ٿيندا. - اڏاوتون ٻئي رهائشي ۽ تجارتي - متاثر ٿيل ۽/يا ڊهي ويون مختلف اڏاوتن تي مشتمل آهن: پڪا (ڪنڪريٽ سيمينٽ مان ٺهيل)، نيم پڪا ۽ ڪچا (چڏيل پت/چت) جا قسم. بي گهر ٿيل ۽ حددخلين واري مهم کانپوءِ جي آبادڪاري مسئلن سيڊا ۽ بئنڪ جي لاءِ ڳڻتي جو سبب هئا.

عالمي بئنڪ سوات پروجيڪٽ جي تياري دوران حددخلين جي مهم دوران بي گهر ٿيندڙن تي خدشن جو اظهار ڪيو ۽ سيدا کي چيو ته پروجيڪٽ کان اڳ واري ورثي کي مناسب اصلاحي قدم ۽ نقصان جي گهٽتائي جي عملن ذريعي حل ڪري. سيدا ۽ بئنڪ جي وچ ۾ بحث، ۽ حددخلين ۽ ٻين متاثر ٿيل گروپن سان صلاح مشورا، هن ايس آر ايم پي جي ٺاهڻ جو سبب بڻيا ته بئنڪ OP4.12 ۽ ٻين لاڳاپيل حفاظتي قدم ۽ معيارن جي تعميل کي يقيني بڻائي.

3: ES پوسٽ AED-موجوده منظرنامو

ڊيو ڊيليجنس ٽيم حددخلين واري مهم کان پوءِ پيهر آبادڪاري جي حوالي سان منظرنامي کي محسوس ڪيو. پهريون، جيڪي تباهي کان متاثر ٿيا انهن پنهنجا اثاڻا مستقل طور تي رائيٽ آف وي کان ٻاهر منتقل ڪيا. ٻيو، ٻين اثاثن کي عارضي طور تي رائيٽ آف وي کان ٻاهر منتقل ڪيو ۽ پوءِ حددخلي مهم بند ٿيڻ کان پوءِ واپس رائيٽ آف وي ۾ منتقل ڪيو ويو. ٽيون، ڪجهه مالڪن حددخلي مهم جي خطري جي باوجود منتقل نه ڪيو. مناسب محنت مٿين سڀني قسمن کي حددخلي ۾ "بي گهر" سمجهي پئي. اڪثر تجارتي اڏاوتون مالڪن طرفان منتقل ڪيون ويون. حددخليون هٽائڻ واري مهم دوران رائيٽ آف وي تي عوامي/ڪميونٽي انفراسٽرڪچر ڏاهي نه ويا. هيٺيون خاڪو (ES) شڪل 1) ڊيليجنس مردم شماري/سروي ڊيٽا جي بنياد تي وڌيڪ وضاحت ڪري ٿو بي گهر ٿيڻ ۽ منتقلي واري منظرنامي جو.

جيئن ظاهر آهي، 30٪ AED متاثر ٿيل گهرن جي (A1) ROW ۾ رهي، بعد ۾ وڌي
 اڪثريت (55٪)، جيڪي ROW (A2) جي پرپاسي ۾ منتقل ٿي ويا. اٽڪل 16٪ AED بي
 گهر ٿيل گهرن کي علائقي مان منتقل ڪيو ويو SRMP (A3). جو دائرو سڀني ڀاڱن تي
 پڪڙيل آهي - وراثت لاءِ اصلاحي ايڪشن پلان (R1) (CAP)، ۽ RAP/RPF باقي انهن لاءِ
 جن کي مستقبل ۾ ٻيهر آباد ٿيڻو پوندو (R2)، ۽ سڀني PAs لاءِ معيشت وڌائڻ وارا
 پروگرام، R1 ۽ R2

ES 4: اسٽيڪ هولڊرز سان صلاح

ڊي ڊي تي گوٽ/گوٽ جي سطح تي ميسنگن ذريعي AED ماڻهن، ٻين متاثر گروپن ۽
 مقامي برادرين سان وسيع مشاورت ڪئي ۽ AED جي عملن ۽ ٻين پروجيڪٽ جي
 سرگرمين جي ڪري پيدا ٿيندڙ سندن خدشا ۽ شڪايتون ٻڌيون. اهي صلاح مشورا پن
 مرحلن ۾ منعقد ڪيا ويا، پهريون، ڊرافٽ (CAP جولاءِ-آگسٽ 2021) دوران ۽ ٻيو، اپريل

2022 جي مهيني ۾ ڪيل مناسب محنت دوران. ٽيبل ES1 منعقد ڪيل مشاورتي
گڏجاڻين جو خلاصو مهيا ڪري ٿو

جدول : متاثر ماڻهن ۽ برادرين سان صلاحڪاري گڏجاڻيون

شرڪت ڪندڙن جو انگ	گڏجاڻين جو انگ/ ايف ڊي جيز	
صلاح جو پهريون دور		
35	18	سرڪاري عملدارن سان صلاحڪاري گڏجاڻيون (ضلعي سطح جي ادارن جي اسٽيڪ هولڊرن سان صلاح)
661	80	ڪميونٽي سان صلاح (مرد ميمبر)
359	39	ڪميونٽي سان صلاح (عورت ميمبر/ ايف ڊي جيز)
1050	137	ڪل
صلاح جو ٻيون دور		
40	15	سرڪاري عملدارن سان صلاحڪاري گڏجاڻيون (ضلعي سطح جي ادارن جي اسٽيڪ هولڊرن سان صلاح)
416	44	ڪميونٽي سان صلاح (مرد ميمبر)
336	29	ڪميونٽي سان صلاح (عورت ميمبر/ ايف ڊي جيز)
792	88	ڪل
1842	225	سمورا ڪل

مشاورتي اجلاس ۾ شرڪت ڪندڙن کي اڪرم واھ پروجيڪٽ جي مقصدن بابت
آگاهي ڏني وئي، خاص طور تي اي اي ڊي جي مسئلن ۽ انهن جي حل لاءِ قدم، ۽
مناسب سماجي ۽ آبادڪاري منصوبن ۽ حڪمت عملي جي باري ۾ ڄاڻ ڏني وئي ته
جيئن وڌيڪ مستقل آبادڪاري ۽ خاص طور تي غير رسمي مسئلن جي حل لاءِ حڪمت
عملي تيار ڪئي وئي.

ES 5: پروجيڪٽ معاوضي جو حقدار ميٽرڪس

اڪرم واھ سب پراجيڪٽ لاءِ هڪ جامع استحقاق وارو ميٽرڪس ٺاهيو ويو آهي. حقدار ميٽرڪس CAP: AED (a) لاءِ اصلاحي قدم؛ RAP/RPF (b) جو معاوضو مستقبل جي زمين جي قبضي لاءِ؛ ۽ (c) معيشت جي تربيت (LTP) Programs آمدني ۽ معيشت وڌائڻ وارا پروگرام تمام متاثر ٿيل گهرن - يعني، 100 ڪلوميٽرن لاءِ AED گهرن، گڏوگڏ ROW جا باقي 16 ڪلوميٽر ۽ جيڪي زمين جي حصول کان متاثر ٿيڻ جا امڪان آهن. جدول ES2 بيان ڪري ٿو اڪرم واھ جي معاوضي ۽ آبادڪاري جي ميٽرڪس

جدول ES2 بيان ڪري ٿو اڪرم واھ جي معاوضي ۽ آبادي جي ميٽرڪس اڪرم واھ معاوضي ۽ آبادڪاري جو ميٽرڪس

زمرو	گر ٿيل اثائن جو معاوضو	الاتونس/معاوضو	اضافي مدد، گرانٽ / خدمتون
شروعاتي هڪ سو ڪلو ميٽرن جي رائيٽ آف وي ۾ متاثر ٿيل			
رهائشي ڍانچي جو مالڪ (سپني قسمن)	نقد معاوضو متبادل قيمت جي بنياد تي (قسم جي لحاظ)	هڪ دفعي حرڪت يا لڏپلاڻ الاتونس @ 10,000 رپيا گڏوگڏ	-

	کان متاثر ٿيل ڍانچي لاءِ بي گهر ٿيڻ لاءِ @ 25,000 رپيا		
-	هڪ دفعو ٽرانسپورٽ لاءِ @ 10,000 رپيا گڏوگڏ معيشت جي بحالي لاءِ 25,000 رپيا	نقد معاوضو متبادل قيمت جي بنياد تي (قسم جي لحاظ کان) متاثر ٿيل ڍانچي لاءِ	تجارتِي ڍانچي جو مالڪ (سڀني قسمن)
-	هڪ دفعو ٽرانسپورٽ لاءِ ننڍين اڏاوتن کي هٽائڻ لاءِ (حقيقي قيمت جي بنياد تي هر هڪ جڳهه لاءِ الڳ طئي ڪيو وڃي.	نقد معاوضو متبادل قيمت جي بنياد تي (قسم جي لحاظ کان) متاثر ٿيل ڍانچي لاءِ	ننڍي ڍانچي جو مالڪ
-	هڪ ڀيري ٽرانسپورٽ لاءِ @ 10,000 رپيا گڏوگڏ بي گهر ٿيڻ جو لاءِ 25,000 رپيا ۽ غربت لاءِ	نقد معاوضو متبادل قيمت جي بنياد تي (قسم جي لحاظ کان) متاثر ٿيل ڍانچي لاءِ	بي پي ايل تحت غريب گهراڻا.

	25,000. رپيا		
-	<p>هڪ دفعي ٽرانسپورٽ الاؤنس 10,000 رپيا بي گهر ٿيڻ جو الاؤنس 25,000 رپيا، غربت جو الاؤنس 25,000 رپيا ۽ ڪمزور گهراڻي جو الائونس 25,000. رپيا</p>	<p>نقد معاوضو متبادل قيمت جي بنياد تي (قسم جي لحاظ کان) متاثر ٿيل ڍانچي لاءِ</p>	ڪمزور خاندان
<p>رائيٽ آف وي هائوسنگ اجازت رائيٽ آف وي هائوسنگ گرانٽ روزمره جي زندگي جي ڪارونھوار واڌاري</p>	-	-	ڪچي هٿ
<p>رائيٽ آف وي هائوسنگ اجازت</p>	-	-	نيم پڪا گهر

رائيت آف وي هائوسنگ گرانٽ			
روزمره جي زندگي جي ڪارونھوار واڌاري			
روزمره جي زندگي جي ڪارونھوار واڌاري	-	-	پڪا گھر

نوٽيس ۽ اضافي وضاحتون:

1. گھر ٿيل اثاثن جي قيمت متبادل قيمت جي بنياد تي، قيمت جي قيمت کان سواءِ. متبادل قيمت ڳڻيو ويو مختلف انڊيڪس استعمال ڪندي ۽ سڀ کان وڌيڪ مناسب انڊيڪس ڪٽڻ. اڪثر گھرن جزوي طور تي پنهنجي گھرن کي رائيت آف وي جي ڀرپاسي ۾ محفوظ ڪيل مواد استعمال ڪندي تعمير ڪيو آھي؛ انھن کي نئين گھرن جي تعمير لاءِ نقد معاوضو ۽ الاؤنس استعمال ڪيا ويندا.

2. ٽرانسپورٽ الاؤنس جي حساب سان حقيقي خرچن جو اندازو لڳايو ويو جيڪو هڪ نيم پڪي گھر مان بچيل مواد استعمال ڪرڻ سان لاڳاپيل آھي ۽ جزوي طور تي ٻيهر تعمير ڪرڻ لاءِ ٿوري فاصلي تي مواد کي ٽرانسپورٽ ڪرڻ سان آھي.

3. بي گھر ٿيڻ الاؤنس هڪڙي مهيني جي معياري گھٽ ۾ گھٽ اجرت (25,000 رپيا جي برابر آھي، جبري بي گھر ٿيڻ جي صدمي ۽ تڪليف جي معاوضي لاءِ. هي سراسري گھراڻن جي مهيني جي آمدني جي ڀيٽ ۾ به ڀيرا آھي. اها رقم موجوده مقامي حالتن کي نظر ۾ رکندي سنڌ پي او اي پاران مناسب رقم سمجھي وئي.

4. غربت الائونس: گھراڻن جي وڏي اڪثريت غريب آهي ۽ اهڙي طرح غريب ماڻهن تي اضافي اثرن جي تلافِي ڪرڻ لاءِ هڪ مهيني لاءِ اضافي معياري گهٽ ۾ گهٽ اجرت (25,000 رپيا ملندي). اها رقم موجوده مقامي حالتن کي نظر ۾ رکندي سنڌ پي او اي پاران مناسب رقم سمجهي وئي.

5. عورتن/ بزرگن/ معذورن جي گهرن لاءِ 25,000 رپيا جو نقصانڪار الائونس سندن اضافي بار جي حساب سان. اها رقم سنڌ پي او اي پاران هڪ مناسب رقم سمجهي وئي

6. معيشت جي بحالي الائونس 25,000 رپيا جي مالڪن کي معاوضو ڏيڻ لاءِ ننڍي، حرڪت لائق اثاثي جي گم ٿيل آمدني لاءِ. اثاثي مالڪن جي وڏي اڪثريت انهن جي اڏاوتن کي ڏاهي نه ڇڏيو، پر صرف رائيٽ آف وي کان ٻاهر منتقل ڪيو ويو. تنهن هوندي به، چاڪاڻ ته ان کي ٻيهر ترتيب ڏيڻ ڏکيو آهي ته اصل ۾ اي اي ڊي جي دور ۾ ڇا ٿيو، اثاثي مالڪن کي انهن جي اثائن جي مڪمل متبادل قيمت لاءِ معاوضو ڏنو ويندو ۽ گڏوگڏ معيشت جي بحالي الائونس جيڪو تقريبن ٻن مهينن جي سراسري آمدني جي سطح تي پڪڙيل آهي. ڊيليليجنس سروي موجب، ڪو به ثبوت نه آهي ته رهائشي گھراڻن کي آمدني جو نقصان ٿيو ڇو ته وڏي اڪثريت اجرت مزدورن يا فارم تي ڪم ڪندڙ آهن جيڪي رائيٽ آف وي جي پراسان رهي ۽ پنهنجون روزگار جون سرگرميون جاري رکي.

7. هائوسنگ جي اجازت: ڪچي ۽ نيم پڪي گهرن جا مالڪ چونڊ ڪري سگهن ٿا ته واپس رائيٽ آف وي ۾ ويڃڻ لاءِ پر اڪثر سيدا جي نگرانيءَ هيٺ گهٽ ۾ گهٽ معيار جو گهر تعمير ڪرڻ جو عزم ڪن ٿا. پڪا هائوس گھراڻا هيٺ ڏنل دليلن جي بنياد تي رائيٽ آف اي هائوسنگ جي اجازت حاصل ڪرڻ جا حقدار نه آهن (i): رهائش جي قيمت ظاهر ڪري ٿي ته گھراڻا غريب نه آهن ۽ انهن وٽ قبضو ڪرڻ جا متبادل اختيار آهن؛ (ii) انهن کي بي گهر ٿيڻ کان پوءِ سرڪاري زمينن تي قبضو ڪرڻ جي ضرورت ناهي. ۽ (iii) اڪثر گھراڻا اڳ ۾ ئي متبادل رهائشي بندوبست ڳولي چڪا آهن.

8. هاؤسنگ گرانٽ: هاؤسنگ گرانٽ ٽاپ اپ هوندي 200,000 رپيا انهن گهرن لاءِ جتي گم ٿيل اثاثن جو معاوضو رپيا 200,000 کان گهٽ آهي. سيدا ڪمزور گهرن لاءِ اضافي مدد کي يقيني بڻائيندو جيڪي شايد گهٽ ۾ گهٽ معيار تي پنهنجو گهر پاڻ ناهي نه سگهندا.

9. معيشت ۾ واڌارو: اي اي ڊي متاثر گهراڻي جو ڪو به ميمبر معيشت وڌائڻ واري پروگرام ۾ حصو وٺڻ جو حقدار آهي

زمرو	گم ٿيل اثاثن جو معاوضو	الائونس/معاوضو	اضافي مدد، گرانٽ / خدمتون
گذريل 16 ڪلوميٽرن ۾ غير AED متاثر ٿيل خاندان			
رهائشي ڍانچي (سپني قسمن) جو مالڪ	نقد معاوضو متبادل قيمت جي بنياد تي (قسم جي لحاظ کان) متاثر ٿيل ڍانچي لاءِ	هڪ دفعي حرڪت يا نقل و حمل الائونس @ PKR 10,000، گڏوگڏ بي گهرڻ الائونس @PKR 25,000	
تجارتي ڍانچي (سپني قسمن) جو مالڪ	نقد معاوضو متبادل قيمت جي بنياد تي (قسم جي لحاظ کان) متاثر ٿيل ڍانچي لاءِ	هڪ دفعي ٽرانسپورٽ الائونس @ PKR 10,000، گڏوگڏ معيشت جي بحالي @ PKR 25,000	
معمولي جوڙجڪ جو مالڪ	نقد معاوضو متبادل قيمت جي بنياد تي (قسم جي لحاظ کان) متاثر ٿيل ڍانچي لاءِ	هڪ دفعي ٽرانسپورٽ الائونسز نابالغ اڏاوتن کي هٽائڻ لاءِ (حقيقي) قيمت جي بنياد تي ڪيس جي صورت ۾	

	طئي ڪيو وڃي)		
	هڪ دفعي ٽرانسپورٽ الائونس @ PKR 10,000 گڏوگڏ بي گهري الائونس @ PKR 25,000 ۽ غربت الائونس @ PKR 25,000.	نقد معاوضو متبادل قيمت جي بنياد تي (قسم جي لحاظ کان) متاثر ٿيل ڍانچي لاءِ	غريب (BPL) HHs
	هڪ ڀيري ٽرانسپورٽ الائونس @PKR 10,000 Displacement الائونس @PKR 25,000 Poverty الائونس @PKR 25,000 ۽ Vulnerability الائونس @PKR 25,000.	نقد معاوضي جي بنياد تي متبادل قيمت (قسم جي لحاظ کان) متاثر ٿيل ڍانچي لاءِ	ڪمزور HHs
RoW هائوسنگ جي اجازت قطار هائوسنگ گرانٽ *			COI ۾ ڪچي هٿ
RoW هائوسنگ جي اجازت قطار هائوسنگ گرانٽ معيشت جي واڌاري			COI ۾ نيم پڪا گهر
معيشت جي واڌاري			COI ۾ پڪا جي جوڙجڪ

*

هائوسنگ گرانٽ ٽاپ اپ 200,000 PKR تائين گهرن لاءِ جتي گم ٿيل اثاڻو معاوضو 200,000 PKR کان گهٽ آهي.

نوٽس ۽ اضافي وضاحتون: 1. آخري 16 ڪلوميٽرن ۾ COI ۾ حقدار هڪجهڙا آهن جيڪي پهرين 100 ڪلوميٽرن ۾ AED کان متاثر ٿيا هئا. RoW 2. جي اجازت RoW: لائن ۽ COI لائين جي وچ ۾ خلا ۾ رهندڙ ڪچا ۽ نيم پڪا گهراڻا شايد رائيٽ آف وي جي اجازت واري پروگرام ۾ حصو وٺڻ لاءِ چونڊي سگهن ٿا. سيدا / ايريا واٽر بورڊ انفرادي ترتيب ڏيئي يقيني بڻائين ته هر گهر گهٽ ۾ گهٽ معيار تي پهچي. ڪجهه نيم پڪن گهرن ۾ ترميم جي ضرورت نه ٿي سگهي. ڪجهه نيم پڪا گهر ۽ سڀني ڪچي جهوپڙين کي اپ ڊيٽ ڪرڻ جي ضرورت پوندي ۽ انهن کي هائوسنگ گرانٽ تاپ اپ ملندو جيئن مناسب هو. RoW 3. لائن ۽ COI جي وچ ۾ خلا ۾ رهندڙ پڪن گهراڻن کي پريشان نه ڪيو ويندو پر اهي ڪنهن به هائوسنگ گرانٽ يا فائڊن جا حقدار نه هوندا.

معوضو	زمرو
B. مڪمل 116 ڪلوميٽرن لاءِ COI ۾ پروجيڪٽ متاثر ٿيل اثاڻا	
	خانگي جوڙجڪ
	فصل / وڻ
	ڪميونٽي جا اثاڻا
	عوامي اثاڻا
	گهرن/اثاڻا جيڪي ROW کان ٻاهر متاثر ٿيا آهن زمين جي قبضي جي ڪري
مڪمل متبادل قيمت تي نقد معاوضو	خانگي جوڙجڪ
مڪمل متبادل قيمت تي نقد معاوضو	فصل / وڻ
۽ زميندارن جي وچ ۾ منصفائي مارڪيٽ جي قيمت کي ظاهر ڪرڻ لاءِ ڳالهين؛ ڳالهين واري معاهدي جي غير موجودگي ۾ SIDA/AWB نامور ڊومين جا اختيار استعمال ڪندو.	ٽائيتل مالڪن کان LA
مڪمل متبادل قيمت تي نقد معاوضو، گڏوگڏ معيشت جي بحالي جي مدد	تجارتی ادارا

اصلاحي قدمن جا حقدار گهڻو ڪري مناسب محنت جي نتيجن مان نڪتل آهن ۽ انهن جو مقصد AED ماڻهن ۽ ٻين متاثرن جي مدد ڪرڻ آهي ته جيئن انهن جي رهائش جي ضرورتن ۽ معيشت کي ٻيهر قائم ڪرڻ ۾ نقد معاوضي جي ميلاپ ذريعي، غريبن لاءِ هائوسنگ اپ گريڊ، ۽ معيشت. سپورٽ پروگرام. اڪرم واھ ۾ غير رسمي آبادڪارن جي آبادڪاري ۽ هائوسنگ اپ گريڊ پاڪستان ۾ ”سني عمل“ جو مثال قائم ڪري ٿو

ES 6: CAP ۽ RAP ۽ معيشت لاءِ قدم

CAP ۽ RAP ۽ معيشت جي واڌاري لاءِ ڪنيل انتظامي قدمن ۾ هيٺيان شامل آهن:

اصلاحي ايڪشن پلان (CAP) ورثي: گم ٿيل اڏاوتن لاءِ نقد (رهائشي ۽ تجارتي)، سائيت تي آبادڪاري، بي گهر ٿيڻ جو الائونس، ٽرانسپورٽ الائونس، آمدني جو نقصان، ڪمزوري الائونس، ۽ غريبن لاءِ هائوسنگ اپ گريڊ لاءِ اضافي گرانٽس - يعني ڪچي جهوپڙي کان ڪچي گهر ۽ يا نيم پڪي گهر؛ ROW جي رهاڪن لاءِ هائوسنگ اپ گريڊس ۽ ٽينور سيڪيورٽي لاءِ ٽيڪنيڪل سپورٽ ۽ نگراني وغيره شامل آهن

آبادڪاري ايڪشن پلان (RAP) مستقبل جي زمين جي قبضي لاءِ: معاوضي جي بنياد تي زمين وٺڻ، ۽ ٻين اثاثن جهڙوڪ اڏاوتن، وڻن ۽ فصلن لاءِ ڳالهين واري طريقي جي بنياد تي؛ عملي بي گهر ٿيڻ جي صورت ۾ منتقلي جي مدد؛ ۽ معيشت وڌائڻ واري پروگرام تحت آمدني ۽ معيشت جي مدد

معيشت جو تربيتي پروگرام LTP: LTP) اڪرم واھ جي سڀني گهرن کي پنهنجي دائري ۾ آڻي ٿو، خاص طور تي جيڪي (i) پنهنجي آمدني جو هڪ اهم ذريعو وڃائي رهيا آهن

(يعني 10 سيڪڙو يا ان کان وڌيڪ آمدني/ڪاروبار وڃائي رهيا آهن (ii) جيڪي جسماني طور تي AED آپريشنز/۽ زمين جي قبضي جي ڪري رهائش کان بي گهر ٿيل؛ ۽ (iii) ڪمزور گهراڻا، جيڪي غير متناسب طور متاثر ٿيا آهن ۽ انهن جي بي گهر ٿيڻ سان مقابلو ڪرڻ ۾ وڌيڪ مشڪل ٿي سگهي ٿي. هڪ ٽن پاسن واري حڪمت عملي اختيار ڪئي وئي آهي (يعني ووڪيشنل/ٽيڪنيڪل ٽريننگ، فارم تي ٻڌل ٽريننگ ۽ پروجيڪٽ سول ڪم ۾ روزگار SIDA). (ٽريننگ ۽ ظرفيت جي تعمير جي مقصدن لاءِ هڪ تجربڪار اين جي او/معيشت جي ماهر کي ڀرتي ڪندي

7: ES منتقلي ۽ گهر جي واڌاري

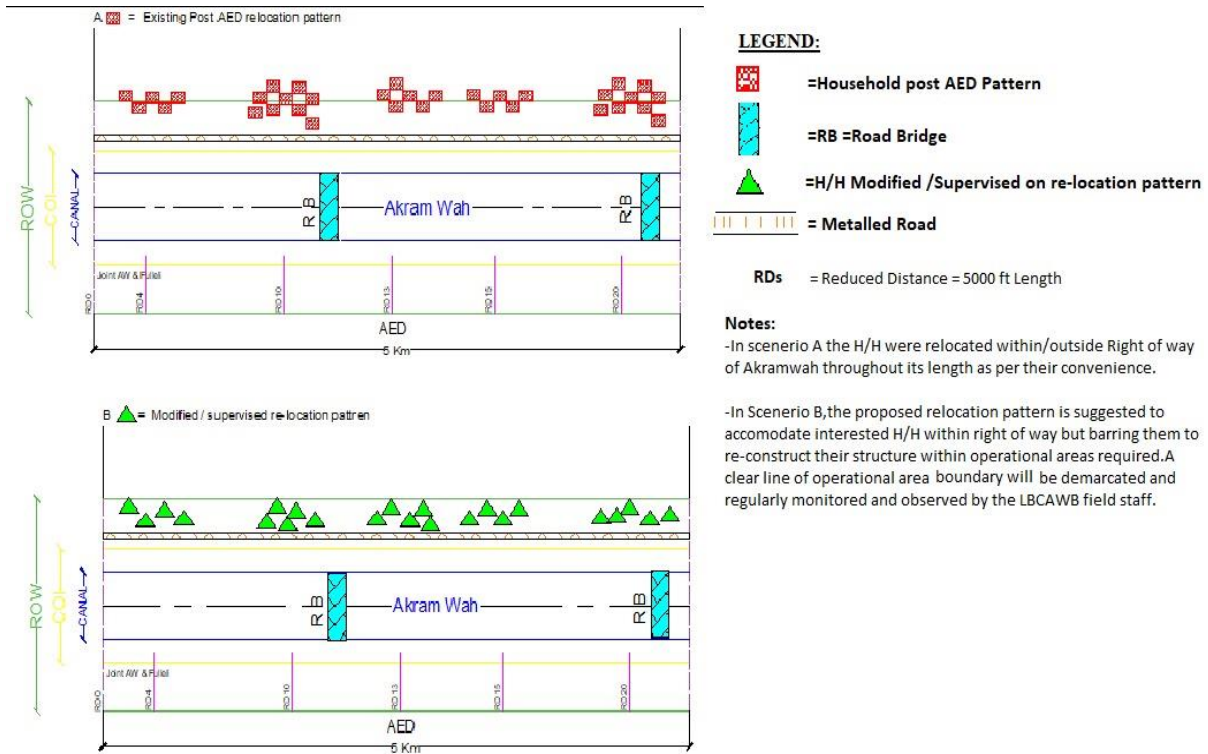
اهي، جيڪي اڳ ۾ ئي ٻيهر آباد آهن (AED) جي پٺيان ROW (تي واپس، انهن کي اجازت ڏني ويندي SIDA جي ”آن-سائيت“ نگراني ڪيل آبادڪاري ROW) جي اندر ڀر COI کان ٻاهر) منصوبن ۽ اپ گريڊنگ پروگرام تحت. جيئن اڳ ذڪر ڪيو ويو آهي، آر 1 جي اندر AED گهرن، ڪچي جهوپڙين وارا ۽ ڪجهه مثالن ۾ نيم پڪا ڍانچي جا مالڪ، پروجيڪٽ تحت هائوسنگ اپ گريڊ لاءِ اهل هوندا. جيڪي R2 ۾ آهن (يعني غير AED گهرڙا)، جيڪڏهن پروجيڪٽ جي تعمير دوران بي گهر ٿي ويا آهن، اهي ساڳيا فائدا حاصل ڪندا اهي ساڳيا فائدا حاصل ڪرڻ جي صورت ۾ جن ۾ موجود ROW ۽ هائوسنگ اپ گريڊ تي. موجود ROW تي ”آن-سائيت“ هائوسنگ/منتقلي کي AED بي گهر ٿيل گهرن لاءِ سڀ کان وڌيڪ حقيقي ۽ بهترين آپشن سمجهيو ويندو آهي. آن سائيت جي آبادڪاري کي عام طور تي اجازت ڏني ويندي ته اهي جتي آهن اتي رهن ۽ سڌرڻ ۽/يا ROW ۾ منتقل ٿيڻ ۽ SIDA جي هدايتن جي مطابق ٻيهر تعمير ڪرڻ. منصوبابندي ڪيل سائيت تي آبادڪاري لاءِ، SIDA جتي گهربل زمين جا پلاٽ تجويز ڪندي ۽/يا ٻيهر رهائش لاءِ موجوده آبادين کي ٻيهر منظم ڪندي، ۽ هائوسنگ اپ گريڊ جي نگراني ڪندي. نتيجي طور، رڪاوٽون محدود ٿي وينديون ڇو ته جيڪي بي گهر ٿي ويا آهن

انهن جي تعمير ۽ ٻيهر تعمير ڪرڻ جي قابل هوندا انهن جي اصل رهائش جي جڳهن جي ويجهو. ان کان علاوه، هن حڪمت عملي جي ضرورت آهي محدود سماجي يا روزگار جي مدد جي منصوبي کان اڳ-پروجيڪٽ جي زندگين جي سطح کي ٻيهر حاصل ڪرڻ لاءِ

تصوير ES2 پيش ڪري ٿو هڪ ابتدائي ڊرائنگ جنهن ۾ RoW تي AED کان پوءِ جي آباديءَ جي وضاحت ڪئي وئي آهي منظر A ۾ جڏهن ته منظر B ڏيکاري ٿو ته ڪيئن نگراني ڪيل منتقلي کي منظر ڪيو ويندو، بشمول ڪاٻي ڪناري AWBs جي استاف پاران RoW تحفظ ۽ انتظام. انهي کي وڌيڪ تبديل ڪيو ويندو ۽ تفصيلي سائيت تي عمل درآمد واري منصوبي ۾ وضاحت ڪئي ويندي

تجويز ڪيل نگراني بحالي واري منصوبي جي شروعاتي ڊرائنگ

ES 8: ايس آر ايم پي لاڳو ڪرڻ وارو فريم ورڪ

مختلف ادارن ۽ تنظيمن جا ڪردار ۽ ذميواريون باب 6 (ٽيبل 6.1) ۾ بيان ڪيون ويون آهن SRMP. تي عملدرآمد شامل آهي AED (a) گهرن کي نقد معاوضو، سائيٽ تي نگراني ڪيل آبادڪاري ۽ هائوسنگ اپ گريڊ؛ (b) مستقبل جي زمين جي قبضي سان لاڳاپيل سرگرميون؛ ۽ (c) معيشت وڌائڻ وارو پروگرام AED ۽ ٻين متاثر ٿيل ماڻهن لاءِ SRMP. تي عملدرآمد جون سرگرميون شامل هونديون SIDA مئنيجنگ ڊائريڪٽر جي آفيس ذريعي جنرل مئنيجر (R&D) پروجيڪٽ ڊائريڪٽر PMO-، ايريا واٽر بورڊ/ ڪاٻي ڪناري، ماحولياتي انتظام يونٽ، ضلعي انتظاميه/ روينيو ڊپارٽمينٽ، پروجيڪٽ مئنيجمينٽ ڪنسلٽنٽس/ نيڪيڊار، GRC ۽ آزاد نگراني صلاحڪار

سيڊا اصلاحي عملدرآمد واري پلان کي لاڳو ڪندو، خاص طور تي اهل الاؤنسز جي ادائگي (ان سان گڏ اڏاوتن جي نقصان لاءِ نقد معاوضو) ترقي يافته عمل جي طور تي، منصوبي تي عمل ڪرڻ دوران هائوسنگ اپ گريڊ ۽ معيشت ۾ واڌارو CAP. تي عمل درآمد هڪ سماجي تياري واري منصوبي سان شروع ٿيندو، جنهن ۾ معلوماتي مهم ۽ ڪميونٽي مشاورت شامل هوندي، جنهن ۾ CAP عملن جي مڪمل پڌرائي، بشمول معاوضي جي ترسيل، منتقلي ۽ شڪايتن جو حل شامل هوندو. جدول SIDA ES3 پاران اڳ ۾ ئي ڪنيل اهم قدمن ۽ ڪمن جي لسٽ ڪري ٿو.

سرگرمي جي تفصيل ۽ وضاحت

قدم-1 سيدا/ايريا واٽر بورڊ پاران منظور ڪيل اصلاحي عملدرآمد پلان ۽ آر ايم پي کي مقامي ٻولي ۾ واضح ۽ ثقافتي طور تي پهچندڙ انداز ۾ ظاهر ڪرڻ.

عمل ڪيو ويو AED: گهرن جي لسٽ اڳ ۾ ئي وٺي وٺي وئي آهي. ۽ ٻيون سرگرميون جاري آهن. انڪشاف ڪيپ تي عملدرآمد ختم ٿيڻ تائين جاري رهندو.

قدم-2 جنس جي مخصوص صلاح مشوري جي ذريعي عورت عملي کي آگاهي ڏيڻ ۽ يقيني بڻائڻ لاءِ ته عورتن سان برابري جي بنياد تي صلاح ڪئي وڃي ۽ اصلاحي عملدرآمد حڪمت عملي کي لاڳو ڪرڻ ۾ حصو ورتو وڃي.

ايڪشن ڪنيو ويو EMU: ڪيترن ئي گڏجاڻين کي منظر ڪيو آهي. جنس جي مخصوص صلاح مشوري جاري آهي ۽ رهندي

قدم-3 فيلڊ سطح تي ماحولياتي نگراني عونت جوڙڻ

قدم ڪنيا ويا: ماحولياتي نگراني يونٽ اڳ ۾ ئي سيدا آفيس ۾ موجود آهي، جنهن جي سربراهي جنرل مئنيجر ڪري ٿو؛ فيلڊ آفيسون جلد کوليون وينديون.

قدم-4 سمورن متاثر گهراڻن کي نقد معاوضي جي ادائينگي چيڪن ذريعي ڪئي ويندي، سيدا/ايريا واٽر بورڊ لاڳاپيل ضلعي/روينيو انتظاميه سان گڏجي ڪم ڪندا.

قدم-5 جي آر ايم ۽ گم ٿيل اثاثن ۽/يا آبادڪاري الاؤنس جي معاوضي سان لاڳاپيل شڪايتن جو حل.

ايڪشن ڪنيو ويو: سيدا اڳ ۾ ئي شڪايتن جي ازالو ڪميٽيون جوڙي ڇڏيون آهن.

قدم-سيدا کي 6 ماهرن جو پينل (پينل آف ايڪسپرٽس) کي اصلاحي عملدرآمد پلان ۽ ريسٽلمنٽ ايڪشن پلان لاڳو ڪرڻ لاءِ مشاورتي خدمتون مهيا ڪرڻ لاءِ جوڙيندي.

ايڪشن ڪنيو ويو: پينل آف ايڪسپرس آن بورڊ آهي ۽ سيدا کي اصلاحي ايڪشن پلان ۽ ايس ايم آر پي تي عمل ۾ رهنمائي جي سلسلي ۾ اڳ ۾ ئي ٻه ڀيرا گڏجاڻيون ڪري چڪو آهي.

9: ES قيمت ۽ فنانسنگ

جيئن جدول ES4 ۾ ٻڌايو ويو آهي، ايس آر ايم پي تحت ٽن منصوبن جي ڪل تخميني لاڳت 542.13 ملين يا USD2.29 ملين/@PKR236 (جولاءِ 28، 2022) آهي. اصلاحي عملدرآمد پلان لاءِ فنڊنگ اڳ ۾ ئي پي سي ون ۾ محفوظ ڪئي وئي آهي اصلاحي ايڪشن پلان لاءِ جيڪا 2021 ۾ منظور ڪئي وئي هئي. ريسٽلمنٽ ايڪشن پلان ۽ هاؤسنگ اپگريڊس ۽ ٽريننگ جي لاڳت کيسوات جي پي سي ون ذريعي مالي امداد ڏني ويندي، جنهن کي سوات جي پي سي ون جي منظوري سان اختيار ڪيو ويندو.

جدول ايس آر ايم پي لاڳت ۽ بجيٽ

منصوبو	لاڳت رپين ۾	لاڳت يو ايس ڊالر ۾
اصلاحي عملدرآمد پلان	382.78	1.62
گهرن جي ترقي ۽ معيشت	109.42	0.46
ٻيهر آبادڪاري جو منصوبو	49.93	0.21
ڪل	542.13 ملين رپيا	2.29 ملين ڊالر

10: ES نگراني ۽ تشخيص

ايس آر ايم پي نگراني جي ڪمن کي وسيع طور تي ورهايو ويو آهي CAP (i) تي عمل درآمد؛ (ii) هائوسنگ اپ گريڊ ۽ معيشت ۾ واڌارو؛ ۽ RAP (iii) ضميمه جي تياري ۽ عمل درآمد. سڀني صورتن ۾، اهم سرگرمين ۾ متاثر ٿيل گهرن/ برادرين سان صلاح مشورا شامل هوندا. ظاهر ڪرڻ؛ حقن جي ترسيل؛ شڪايت جو حل؛ منتقلي / هائوسنگ اپ گريڊ؛ الاٽونسز / فائڊن جي ادائينگي؛ ۽ آمدني ۽ معيشت جي تربيت. مانيٽرنگ جسماني ۽ مالي مقصدن تي ڌيان ڏيندو، ۽ متاثر ماڻهن کي مهيني جي بنياد تي حقدار پهچائڻ. اهو گهڻو ڪري اندروني نگراني طور سمجهيو ويندو ۽ پيش رفت ۽ ڪارڪردگي جو جائزو وٺڻ لاءِ خارجي جائزو/آزاد نگراني، بشمول SRMP عمل درآمد جي پوسٽ آڊٽ. پروجيڪٽ نگراني ۽ جائزي جي سرگرمين لاءِ ڪافي وقت، وسيلو ۽ فنڊ فراهم ڪندو، خاص طور تي آبپاشي شعبن ۾ مستقبل جي پاليسين ۽ منصوبن لاءِ CAP/RAP مان سڪيل سبق جو جائزو وٺڻ لاءِ.

ختم.....